

Mark- och miljödomstolen

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
kn.nm@regeringskansliet.se

Remissyttrande över promemorian Strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag (ert dnr KN2024/02252)

I remissyttrande den 3 maj 2021 över Tillgängliga stränder, ett mer differentierat strandskydd, betänkande av utredningen om översyn av strandskyddet (SOU 2020:78), lämnade domstolen i huvudsak följande synpunkter på förslaget att ta bort det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag.

Det generella strandskyddet får en ny och mer begränsad utbredning och differentieringen kan sägas öka, vilket är i linje med utredningsdirektivet. Konsekvenserna av förslaget är dock inte tillräckligt belysta.

Avsikten med det generella strandskyddet med avseende på växt- och djurlivet var bibehålla viktiga strukturer och miljöer för framtiden. Vid införandet av skyddet anfördes att stränder erbjuder ledlinjer, refugier och övergångszoner och andra strukturer som skapar livsmiljöer som typiskt sett alltid kommer att vara viktiga för biologisk mångfald. Även inom de areella näringarna som är undantagna från strandskyddets förbud eftersträvas i allt högre grad att lämna strandmiljöer orörda. Inte minst viktiga i detta sammanhang är de små vattnen för ett stort antal arter, varav flera är skyddade. Enligt domstolens bedömning riskerar ett generellt upphävande av skyddet för stränder vid små och anlagda vatten öka risken för försvagning av fridlysta arter som behöver strandnära miljöer för sin långsiktiga överlevnad. Därmed riskerar också konflikter bli mer frekventa i enskilda fall kring artskyddet i dessa miljöer som typiskt sett är artrika. Därav följer en risk för att en korrekt tillämpning av artskyddsbestämmelserna i dessa områden av berörd allmänhet kommer att uppfattas som alltför ingripande och därför generera ett ökat antal tillsynsbeslut med påföljande överprövningar. Med ett bibehållet och i delar av landet infört strandskydd avseende åtminstone växt- och djurlivet omfattande 25–50 meter från strandlinjen bör nödvändigt skydd för växt- och djurlivet vid småvatten kunna uppnås. Ett sådant skydd torde inte försvåra strävningen att underlätta boende och verksamheter i landsbygd med i övrigt lågt exploateringsstryck.

Möjligheten att påföra strandskydd närsomhelst utan tidsbegränsning kommer att skapa osäkerhet för markägare. Det är inte tydligt att det finns ett behov av att införa strandskydd för små sjöar och vattendrag. Om behovet finns kan det hanteras på två sätt – t.ex. det ovan nämnda, att behålla en mindre zon för passage.

Ett annat alternativ är att låta förslaget omgärdas av övergångsregler, så att länsstyrelsen får möjlighet att under en viss tid inventera och fatta beslut om att strandskydd ska råda innan förändringen att strandskyddet upphävs träder i kraft.

Mark- och miljödomstolen ifrågasätter behovet av att med föreskrifter reglera hur insjöar storlek och bredd ska bestämmas särskilt. Detta måste ändå tas omhand i arbetet med att digitalisera var strandskydd ska gälla.

Domstolen noterar att författningstexten i promemorian har fått en delvis annan utformning i förhållande till utredningen. Förslaget i promemorian syftar dock till att åstadkomma i huvudsak samma ändringar som utredningen.

Till skillnad från det tidigare förslaget preciserar promemorians förslag tillämpningsområdet i författningstexten till *insjöar vars vattenyta vid normalt medelvattenstånd uppgår till en hektar eller mindre och sträckor av ett vattendrag vars bredd vid normalt medelvattenstånd är två meter eller smalare respektive en angränsande sträcka av vattendraget som är belägen inom samma fastighet och inte är bredare än tre meter*. Domstolen anser att dess avslutande synpunkt i det förra remissvaret enligt ovan därmed i allt väsentligt är omhändertagen.

I sammanhanget noterar domstolen att termen *normalt medelvattenstånd* är en tautologi. Eftersom termen redan förekommer såväl i miljöbalken som jordabalken ser domstolen ändå inte anledning att föreslå en annan benämning.

Förslaget innebär att strandskyddet upphävs för ett stort antal insjöar och vattendrag. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Det framstår som en relativt kort tid för länsstyrelserna att inventera vilka insjöar och vattendrag som är av särskild betydelse för att säkerställa något av strandskyddets syften och besluta att strandskydd upp till 100 meter från strandlinjen ska gälla.

Den föreslagna möjligheten att upphäva strandskyddet vid en angränsande sträcka till vissa mindre vattendrag som är belägna inom samma fastighet och inte är bredare än tre meter innebär sannolikt att även långa sträckor av ett stort antal vattendrag med två till tre meters bredd kan komma att sakna strandskydd. Utifrån de intressen domstolen är satt att bevaka ser den dock inte anledning att lämna några ytterligare synpunkter på förslaget.

I handläggningen av detta ärende har deltagit lagmannen Niclas Johannisson, rådmannen Linus Martinson, referent, och tekniska rådet Erik Cardell.

Digitalt signerad av lagmannen Niclas Johannisson.